

V třídění odpadu patříme mezi nejlepší v EU. Povinné zálohování PET lahví se jeví jako zbytečné a drahé

Společnost INCOMIND provedla pro Sdružení komunálních služeb a Spolek veřejně prospěšných služeb na přelomu května a června 2023 průzkum, jehož cílem bylo zjistit, jaký je vztah Čechů ke třídění a zálohování PET lahví. Průzkum proběhl on-line metodou v reprezentativním vzorku obecné české populace ve věku 18+ let čítajícím tisíc dotazovaných. Sběr dat byl realizován společností TalkOnline, která je členem profesní asociace SIMAR a mezinárodní asociace ESOMAR. Byly tak zaručeny nejvyšší standardy a nejpřísnější kritéria kvality sběru a zpracování dat.

Na dotázaném vzorku populace se ukázalo, že Češi třídí ve vysoké míře i na poměry ostatních evropských států, ačkoli zálohování PET lahví zde není zavedeno. Využívání žlutých kontejnerů uvádí celkem 96 % respondentů, pro 91 % je důsledné třídění zcela standardním způsobem nakládání s PET lahvemi. Celkově vysoká míra důsledného třídění mírně roste s dosaženým věkem. Nejvyšší úroveň dosahuje u lidí s vysokými příjmy. Zcela bez výjimek třídí nejdůsledněji obyvatelé Vysočiny.

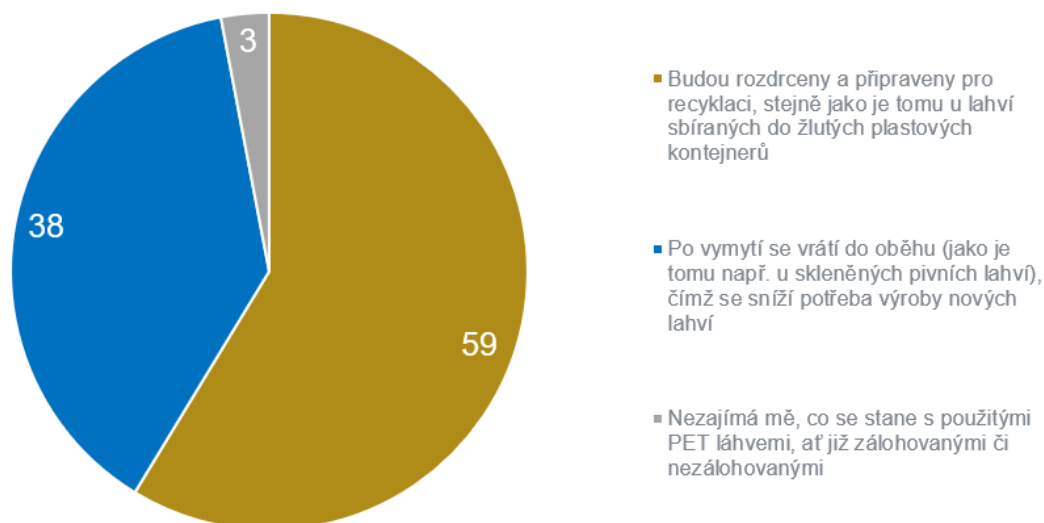
Otázka: Co pak obvykle děláte s prázdnými PET lahvemi?

V odhadu míry třídění se Češi podceňují. Jen každý devátý správně uvedl, že míra vytřídění PET lahví v Česku dosahuje 80 %. Naopak čtvrtina respondentů se domnívá, že se vytřídí jen polovina PET lahví uvedených na trh a tři z pěti si myslí, že to je přibližně 60 % či méně. Přesnější v odhadech byli muži ve věku čtyřiceti let, Pražané a zástupci domácností se dvěma a více dětmi. Naopak tendenci více podceňovat českou společnost ukázaly krajní věkové kategorie. Ukazuje se, že lidé v tomto podléhají dlouhodobější vlně marketingových sdělení prosazovatelů záloh (zástupců nápojářského průmyslu), kteří znevažují stávající systém separace v obcích a jeho výkonnost.

Téměř 6 z 10 Čechů si je vědomo, že se zálohovanými PET lahvemi, které by se vracely neporušené do obchodu, by se nakládalo stejně jako s těmi, které jsou sbírány do žlutých kontejnerů. Naopak v mylné představě opětovného naplnění a používání stejných PET lahví žije skoro 40 % Čechů a jen 3 % osud PET lahví nezajímá. Mylnou představu o fungování vratného systému mají častěji ženy, středoškoláci, lidé pod 40 let s nižší až střední příjmovou úrovní žijící na vesnicích, v menších městech a v krajích Pardubickém, Jihočeském, Středočeském a Zlínském.

Otázka: V ČR se zvažuje zavedení povinných záloh na PET lahve, které by se prázdné a neporušené vracely zpět do prodejen. Co myslíte, že se bude s těmito vrácenými PET lahvemi dít?

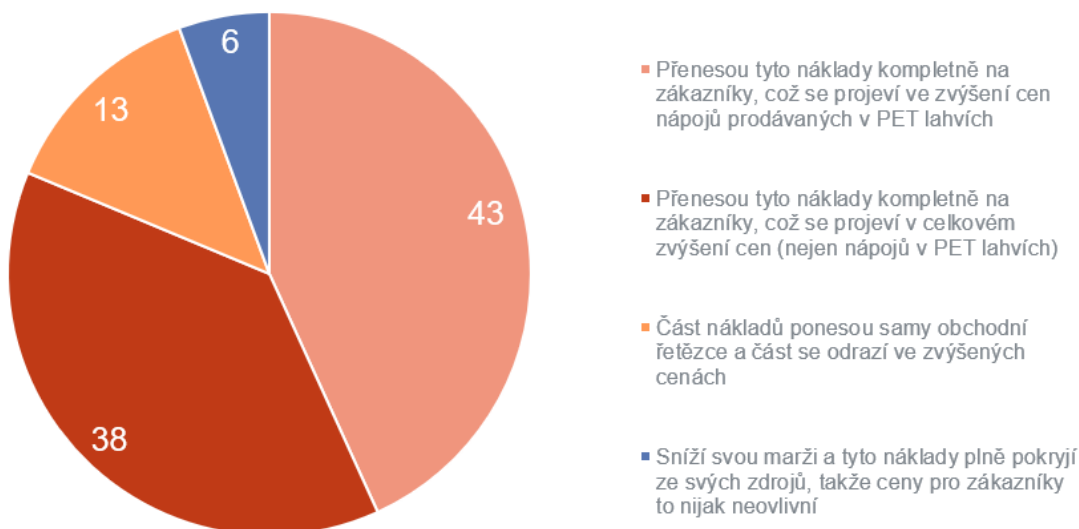

Uvedený graf ukazuje, že více než třetina občanů si při dosavadních mediálních informacích o zvažovaném zálohovém systému myslí, že sbírané PET lahve budou vymývány a budou znovu plněny a vraceny do oběhu, což není pravda.

Názor na to, kdo především by měl profitovat z příjmů za recyklaci vratných PET lahví, je jednoznačný, 58 % Čechů jednoznačně upřednostňuje obce, resp. celkem 77 % zastává názor, že by obce minimálně částečně měly být příjemcem výnosů z recyklace i v případě zavedení záloh. Preference obcí rostou se vzděláním, příjmy a mírně i s dosaženým věkem, pro obce se vyslovují více muži, obyvatelé měst s 50-100 tis. obyvateli a lidé žijící na vesnicích. Naproti tomu pro nápojářské firmy se vyjádřilo jen 8 % Čechů. Lidé většinou nechápou, proč by nápojářské firmy, nebo jimi vlastněný operátor zálohového systému měl být příjemcem větších prostředků z PET lahví, které doposud patřily obcím a nesouhlasí s tím.

Názor, že náklady na zavedení systému zálohování PET lahví ponese zákazník, zastává 94 % Čechů. Více než 80 % si dokonce myslí, že v celém rozsahu, tedy že náklady nebude zatížen nikdo další. Názor, že náklady se promítnou nejen do cen nápojů prodávaných v PET lahvích, ale do obecné cenové úrovně obchodních řetězců, vyjádřilo 38 % dotázaných. Zdražení související se zavedením povinného zálohování vnímají lidé negativně. Zvýšení obecné cenové úrovně se obávají především starší lidé a obyvatelé středních a menších měst. 44 % populace je proti opatřením, která povedou k dalšímu zvýšení cen, tedy i proti zálohování. Proti dalšímu zdražování jsou hlavně padesátníci a starší, obyvatelé Jihomoravského, Olomouckého a Královéhradeckého kraje.

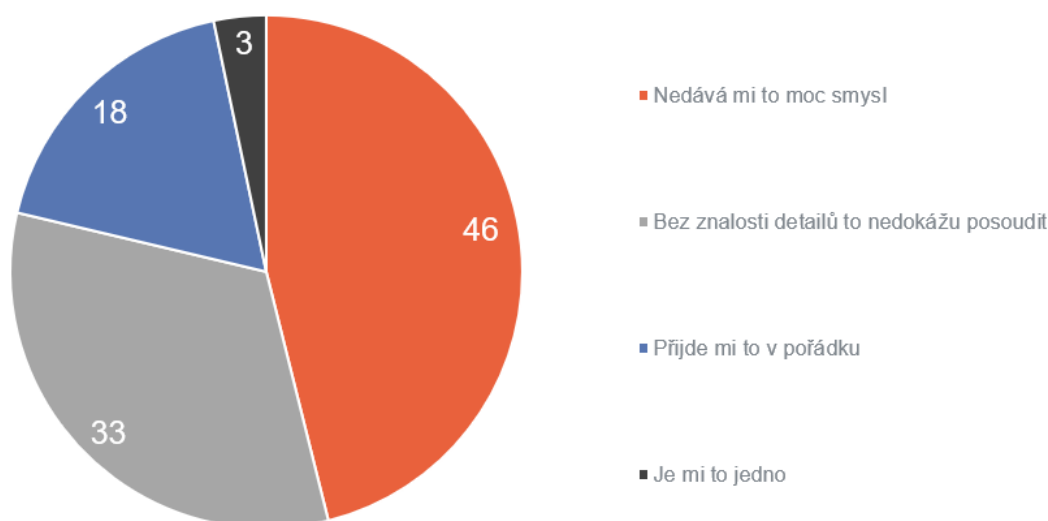
Otázka: Náklady na zavedení zálohového systému se jen ve velkých řetězcích odhadují na více než 5,2 mld. Kč. Jak se podle Vás obchodníci k těmto nákladům postaví?

Jen 36 % nakupujících nápoje v PET lahvích deklaruje, že své nákupní chování nezmění. Všichni ostatní (tj. téměř 2/3 zákazníků!) se přiklánějí k tomu, že nákupy nápojů v PET lahvích ve větší či menší míře omezí. Každý devátý (resp. každý pátý příležitostný zákazník) by nápoje v PET lahvích přestal nakupovat úplně. Nejcitelnější dopady lze očekávat u padesátníků a nejstarší věkové kategorie. Naopak nejméně by se zavedení zálohování podepsalo na nákupních zvyklostech nejbohatší skupiny.

Rozdílný přístup k nápojovým plastovým obalům dle typu nápoje spíše nedává smysl – jako nelogickou vnímá tuto diferenciaci téměř polovina Čechů. Třetina se vyjadřuje zdrženlivě s odkazem na nedostatek informací a jen necelá pětina akceptuje takový přístup.

Otázka: Povinné zálohování se má týkat pouze určitých obalů. Jak se díváte na záměr, aby se část plastových obalů od nápojů nosila zpátky do obchodů a část ne?

Lidé jsou proti zavedení povinných záloh, pokud se jim zvýší poplatky za komunální odpad. V případě, že by zavedení zálohování PET lahví vedlo ke zvýšení poplatků za komunální odpad, je nesouhlas s tímto opatřením poměrně jasný: 68 % je proti, důrazně pak nesouhlasí 31 % Čechů. Míra nesouhlasu je vesměs plošná napříč sociodemografickými kategoriemi. Mírně vyšší je u padesátníků a lidí se

středními a vyššími středními příjmy. Důrazněji nesouhlasí Moravané, zejména obyvatelé Olomouckého a Jihomoravského kraje.

Celkově provedený průzkum veřejného mínění ukazuje, že lidé většinou nesouhlasí se zaváděním povinných záloh na PET lahve, a to v poměru 56:44 %. Nesouhlasné postoje jsou tím silnější, čím více informací mají lidé k tomuto návrhu ministerstva životního prostředí. Poměr mezi zcela vyhraněnými proti zvažované právní úpravě a plně ji akceptujícími je 23:16 % v neprospěch prosazovatelů. Ochota přijmout regulaci ze strany státu klesá s věkem, a naopak mírně roste se vzděláním. Nesouhlasněji se vyjadřují Moravané, lidé žijící na vesnicích a v krajích Jihomoravském, Středočeském a na Vysočině.

V rámci Evropské unie patříme v třídění odpadu mezi nejlepší. Třídění odpadu do kontejnerů je jeden z mála environmentálních smysluplných systémů, který se u nás podařilo realizovat, profitují z toho obce, svoz odpadu tak může být pro občany následně levnější. Zálohování PET lahví se v Česku řeší již několik let, doposud vždy bylo povinné zálohování odmítnuto jak odborníky, tak i Poslaneckou sněmovnou, která o něm hlasovala naposledy v roce 2020.